

Hoca Ahmed Yesevî Risâlesi Üzerine Düşünceler

*Nodirkhon Khasanov*¹

Özet: Bilindiği üzere son yıllarda Türkistan Piri Hoca Ahmed Yesevî'nin hayatı, fikir-görüşleri, Hikmet ekolü ve Yesevilik öğretisiyle ilgili bazı kaynak eserler keşfedilmiştir. Bu eserlerin ışığında birçok bilimsel araştırma, kitap, bildiri ve makale çalışmaları gerçekleştirilmiş ve ilim dünyasına takdim edilmiştir. Buna rağmen hâlâ resmi kütüphanelerde ve özel kitaplıklarda Hoca Ahmed Yesevî ve Yesevilik edebiyatı ve kültürüyle ilgili henüz keşfedilmeyen ve dolayısıyla araştırılmayan eserler bulunmaktadır. Bunlardan biri bizce Hoca Ahmed Yesevî'ye nispet edilen ve Özbekistan İlimler Akademisi Birunî Şarkşinaslık Enstitüsü yazma eserler kütüphânesindeki "Risâle-i Sultân Hoca Ahmed-ı Yesevî" eseridir. Tarih gösteriyor ki, Tasavvuf öğretisi Türk cemiyetlerinde yer aldıktan sonra Türklerin hayatında çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Tasavvuf milli değerlerle uygunlaşarak inanç, kültür, dil, edebiyat, sanat, düşünce, musiki ve diğer alanlarda Türk tasavvuf edebiyatı, düşüncesi, kültürünün güzel örnekleri meydana gelmiştir. Türk Tasavvuf tarihinde tarikat kuralları, âdâb-u erkânıyla ilgili birçok eser yazılmıştır. Şeyh üş-şüyüh Hoca Yusuf-ı Hemedânî'nin "Âdâb-ı tarikat", Pir-ı Türkistan Hoca Ahmed-ı Yesevî'nin "Fakr-nâme", Sufi Muhammed Dânişmend'in "Miratul-kulup", Hoca Muhammed Parsa'nın "Risâle-i kudsiyye", Aşık Paşa'nın "Fakr-nâme", Aziz Mahmud Hüdâyi'nin "Tarikat-nâme", Ahmed Mahmud Hazini'nin "Cevahir ul-ebrar min emvac il-bihar" gibi eserlerini bunların cümlesinden sayabiliriz. Tasavvufi adap ve ahlakı ifade eden bunun gibi didaktik eserler dini-tasavvufi kültürün önemli örnekleridir. Elbette ki, Türk tarihinde silinmez iz bırakan önemli şahsiyetlerin bu kültürü yansıtan eserlerini bulmak, tetkik etmek ve halkın istifâdesine sunmak – milli mirasını korumak ve gelecek nesle ulaştırmak çalışmasında önemli işlerdendir. Özellikle, tarihimizde tasavvufi eserler toplumun adab u ahlakı, manevi ve ruhî kemalatı açısından önemli yer tutmuştur. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak Ahmed Yesevî'ye nispet edilen risale incelenip, metniyle birlikte tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hikmet, Hoca Ahmed Yesevi, tasavvuf, yesevilik, risale

Geliş Tarihi: 13.08.2024 – **Kabul Tarihi:** 30.12.2024 – **Yayın Tarihi:** 31.12.2024

DOI:

Thoughts on The Treatise of Khoja Ahmad Yassawi

Abstract: As is known, in recent years, some source works have been discovered regarding the life, ideas-views, Wisdom school and Yassawi teachings of Turkistan saint Khoja Ahmad Yassawi. In the light of these works, many scientific researches, books, reports and articles have been carried out and presented to the scientific world. Despite this, there are still works in official and private libraries regarding Khoja Ahmad Yassawi and Yassawi literature and culture that have not yet been discovered and therefore have not been researched. One of these is the work "Risale-i Sultan Khoja Ahmad-ı Yassawi", which we believe is attributed to Khoja Ahmad Yassawi and is in the

¹ Prof. Dr. Nodirkhon Khasanov, Faculty of Uzbek Philology, National University of Uzbekistan Named After Mirzo Ulugbek, ORCID: 0000-0002-2413-8990. **Email:** nadirhanhasan@gmail.com

library of manuscripts of the Biruni Oriental Studies Institute of the Uzbekistan Academy of Sciences. History shows that after the teachings of Sufism took place in Turkic societies, very important developments occurred in the lives of the Turks. Sufism has become compatible with national values and beautiful examples of Turkic Sufi literature, thought and culture have emerged in the fields of belief, culture, language, literature, art, thought, music and others. In the history of Sufism were written many works and treatises devoted to the basics, rules, principles of Sufi orders. Books as "Adab-i Tariqa" of Khoja Yusuf Hamadani, "Faqr-nama" of Khoja Ahmad Yassawi, "Mirat'ul-qulub" of Sufi Muhammad Danishmand, "Risala-i qudsiye" of Khoja Muhammad Parsa, "Faqr-nama" of Ashiq Pasha, "Tariqat-nama" of Aziz Mahmud Hudayi, "Javahiru'l-abrar min amvaji'l-bihar" of Ahmad Mahmud Hazini some of them. These didactic works, in that express the Sufi rules and morality, are important examples of our religious and mystical literature. Of course, finding, examining and presenting to the benefit of the people the works of important figures who left an indelible mark on Turkic history that reflect this culture are important tasks in the work of protecting the national heritage and conveying it to the next generation. In particular, Sufi works in our history have an important place in terms of the etiquette and morality of the society, its moral and spiritual perfection. Based on this need, the treatise attributed to Khoja Ahmad Yassawi will be examined and introduced with its text. This manuscript was copied in Nastaliq script by scribe Ghanı Khoja Khayrullah Khoja in 1253 AH / 1837 AD. The large collection of 324 folios in which the work takes place includes more than ten works by Sayyid Sharif Husayni, Muhammad Musa Dehbidi, Molla Abdurrahman Jami, Ahmed Ghazali, Muhammad Emin Zâhid and other Sufi writers related to Sufism and Tarikat culture. These are: Sayyid Sharif Husayni. "Mutafarriqât-ı muntahaba" (Maqamat of Khoja Ubaydullah Ahrar); a fragment from "Nafahatul-uns"; "Lâm'at-u lâmiâ"; Muhammad Musa Dehbidi's "Zubdatul-hakâyık" (Maqamat of Khoja Ubaydullah), "Navadırul-maarif"; These are works such as "Risala-i zikriyye", "Tariqat-ı mujaddidiyya", "Tariqat-ı Hajagan", "Tuhfetul-ahyar" by Imam Muhammad Emin Zahid; "Dar sharh-ı arbain" by Imam Ahmad Ghazali; "Risala dar beyan-ı maqamat-ı ışk ve hâlât-ı âşık", "Risala-i qalandari ve surat-ı darvishi"; "Risala dar beyan-ı suret-i faqir"; "Risâla dar bayan-ı qaida-i tariq". This work, which was written in Persian, touches upon important issues of Sufism such as the etiquette of the Tariqah, the relations between the master and the disciple, dervishness, knowing Allah and divine love. In the introduction, the qutb ul-aqtab and burhan-ul haqıqa hazrat Khoja Ahmad Yassawi teaches some Sufi etiquettes to the students in this treatise so that the inner eyes of the pilgrims of Truth can be opened. These are the provisions of the Tariqah, the pillars of the Tariqah, the obligatory acts of the Tariqah, the Sunnahs of the Tariqah, the recommended acts of the Tariqah, and the etiquette of the Tariqah, each of which is divided into six sections and analyzed.

Keywords: Khoja Ahmad Yassawi, sufism, treatise, wisdom, yassawism

GİRİŞ

Özbekistan İlimler Akademisi, Birunî Şarkiyyat Enstitüsü kütüphânesinde bulunan bu yazma eser hicrî 1253/milâdî 1837 yılında kâtip Ganı Hoca Hayrullah Hoca tarafından nastalik hattıyla istinsah edilmiştir (Risale-i Sultan). Eserin bulunduğu 324 varaklı büyük mecmuada Seyyid Şerif Hüseyinî, Muhammed Musa Dehbidi, Molla Abdurrahman Câmî, Ahmed Gazalî,

Muhammed Emin Zâhid ve diğer mutasavvıf yazarların Tasavvuf ve Tarikat kültürüyle ilgili ondan fazla eseri bulunmaktadır. Bunlar:

1. Seyyid Şerif Hüseyinî. “Müteferrikât-ı muntahebe” (Hâce Übeydullah Ahrar’ın makamâtı);
2. “Nefehatül-üns”ten bir parça;
3. “Lâm’at-u lâmiâ”;
4. Muhammed Musa Dehbidî’nin “Zübdetül-hakâyık” (Hâce Übeydullah makamâtı),
5. “Nevâdirul-meârif”;
6. “Risâle-i zikriyye”;
7. “Tarikat-ı müceddidiyye”;
8. “Tarikat-ı Hâcegân”,
9. İmam Muhammed Emin Zâhid’in “Tuhfetul-ahyâr”;
10. İmam Ahmad Gazalî’nin “Der şerh-ı erbâin”;
11. “Risâle der beyân-ı makamât-ı ışk ve hâlât-ı âşik”;
12. “Risâle-i kalenderî ve sûret-ı dervişi”;
13. “Risâle der beyân-ı sûret-i fakîr”;
14. “Risâle der beyân-ı kâide-i târik” gibi eserlerdir.

Şimdi söz konusu olan Hoca Ahmed Yesevi risalesinden bahsedelim. “*Haza Risâlet-u Sultan Hoca Ahmed-ı Yesevî*” başlığıyla başlayan ve Farsçada te’lif edilen bu eserde Tarikat âdâbı, pir-mürît ilişkileri, dervişlik, Allah’ı tanıma ve ilâhî aşk gibi Tasavvufun mühim meselelerine değinilmiştir. Girişte kutb ul-aktab ve burhan-ul hakikat hazret-ı Hoca Ahmed-ı Yesevî bu risâlesinde Hak yolcularının bâtın gözlerinin açılması için tâliplere birkaç tasavvufî âdâplar öğretmektedir. Bunlar Tarikat hükümleri, Tarikat rükünleri, Tarikat vacipleri, Tarikat sünnetleri, Tarikat müstehapları, Tarikat âdâbı gibilerdir ki bunların her biri altışar bölüme ayrılarak tahlil edilmiştir:

1. Tarikat hükümleri,
2. Tarikat rükünleri,
3. Tarikat vacipleri,

4. Tarikat sünnetleri,
5. Tarikat müstehapları ve
6. Tarikat âdâbıdır ki bunların her biri altıya ayrılmıştır (Risale-i Sultan, 313 a-b).

Bununla birlikte didaktik ruh üstün olan bu eserde yeryer Kuran-ı kerim ayetleri, Hazret-1 Peygamber'in hadis-i şerifleri, pir-üstatlara saygı ve anne rızası hakkında şiirlerden numuneler verilmiştir.

Bilindiği üzere, kaynak eserleri birbiriyle karşılaştırarak incelemek her zaman olumlu neticeler vermiştir. Ona göre biz de mezkûr risâleyi Yeseviliğe ait diğer eserler; Hoca Ahmed-1 Yesevî'ye isnad edilen "Fakrnâme" ve 16.yy. Yesevî müelliflerinden Hazinî'nin "Cevâhirul-ebrâr min evvac il-bihar" adlı eseriyle mukayese ettik. Neticede onların arasında çok yakın benzerlikler olduğu ortaya çıktı. Meselâ, tarikat âdâbı konusunu ele alalım. "Fakrnâme"de Hz. Peygamber A.S., Hz. Ali ve Hz. Şihabuddin¹ gibi zatlardan rivâyet edilen fakırlık ve dervişliğin kırk makamı hakkında bahsedilmiştir (Yesevî, 1992:11). "Cevâhirul-ebrâr"da yetmiş ilim ve vuslata ermek için kırk dört makama ermek gerektiği, bu makamları tahsil etmeden şeyhlik iddia eden kimse evliyaullah nezdinde düşman olarak kabul edildiği, mahşerde bu gibi kimseler yüzü kara olarak dirileceğine dair Ahmed-1 Yesevî'den nakiller yapılmıştır (Hazinî, 55 a-b). Ahmed-1 Yesevî risâlesinde de dervişliğin mezkûr kırk makamından kâmil şeyhın vâkıf olması şart olarak telakki edilmiştir (Risale-i Sultan, 313 b). "Divân-1 Hikmet"ten yer alan aşağıdaki dörtlük ise bu fikirlerin Ahmed-1 Yesevî'ye ait olduğunu gösteriyor:

Lâhût ara mürid eğer makam tutsa,
Dervişlikte kırk dört makam andın ötse,
Şeyhmen teyü dünya koyup otnı yutsa,
Bîmeşakket tapmaz îmân helâvetin.

"Fakrnâme"da fakrın altı âdâbından, "Cevâhirul-ebrâr"da ise Yesevîliğin altı âdâbı Ahmed-1 Yesevî dilinden tefsilatlı şekilde beyan edilmiştir. Örneğin, Hazinî şöyle yazıyor:

Tarikat şehristânının ahkâmı altıdır:

1. Mârifet-1 Hak,
2. Sehavât-1 mutlak,
3. Sıdk-1 hâkikî,

4. Yakın-1 mustağrak,
5. Tevekkul-1 rızk-1 muallak (gelen rızka tevekkül),
6. Tefekkür-1 müdakkak.

¹ Şihabuddin Sühreverdî veya Şihabuddin İsficâbî (Siğnâkî ve Âlim Şeyh'in eserlerinde Ahmed-1 Yesevî'nin bu zatlardan eğitim aldığı bildirilmiştir)

Şeyhlik ve müktedâlık erkânı altı:

1. İlm-1 din-1 yakın,
2. Hilm-1 mubin-1 Matîn,
3. Sabr-1 Cemil,
4. Rızay-1 Celil,
5. İhlas-1 Halil,
6. Kurb-1 Cezil (kâmil olan Allah'a yakınlık)

Tarikat vacibâtı altı:

1. Taleb-1 sahibkemâl ve takarrub-1 zul-Celâl,
2. Şevk-1 visâl-1 lâ Yazel,
3. Havf-1 Mâlik-1 bîzevâl,
4. Her hâl-u kârda recâ-ümitdâr olmak,
5. Devâmlı zikir,
6. Fikr-1 tevessul-1 Hayy-1 müteâl.

Tarikatın sünnetleri altı:

1. Cemaatla namaz kılmak,
2. Seherlerde uyanık olmak,
3. Devamlı abdestli olmak,
4. Huzur-1 billah ıl-kerim,
5. Tâzimle zikrullah etmek,
6. Sülehâ, ürefâ ve muktedâlara itaat ve onları duâ etmek.

Tarikat müstehapları altı:

1. Misafiri gönül hoşnutluğuyla karşılamak,
2. İmkan kadar iyi ağırlamak,
3. Misafiri ganimet bilmek,
4. Misafiri kırk adıma kadar uzatmak,
5. Misafirin isteğini kırmamak, bilakis dediğini hazırlamak,

6. Ahmed Yesevî'ye ve şeyhine dua etmek.

Tarikat adabı altı:

1. Diz üstü tevazu ve edeple oturmak,
2. Diğer insanlardan kendisini alçak tutmak,
3. Her kişiyi kendinden efdal bilmek,
4. Cümle şeyh ve pirleri aziz-u evliya bilmek ve huzurlarında süsmek,
5. Meşayihın meclisinde izinsiz konuşmamak,
6. Şeyhin velayet sırlarını ifşâ etmemek ve keramet rûmüzlerini muhafaza etmek (Hazinî, 65 b-66 b).

“Risâle-i Sultân Hoca Ahmed-1 Yesevî”de aynen:

1. Marifet,
2. Sehavet,
3. Sıdk,
4. Yakın,
5. Tevekkül,
6. Tefekkür;

İkinci bölüm: Tarikat erkânı:

1. İlim,
2. Hilm,
3. Sabır,
4. Rıza,
5. İhlas,
6. Kurb;

Üçüncü bölüm: Tarikat vacipleri:

1. Talep,
2. Şevk,

3. Havf,
4. Reca,
5. Zikir,
6. Fikir;

Dördüncü bölüm: Tarikat sünnetleri:

1. Cemaatla namaz kılma,
2. Sabah erken kalkma,
3. Devamlı abdestli olmak,
4. Temizliğe dikkat,
5. Zikri tazimle icra etmek,
6. Enbiya-evliya, hükümdar, anne-baba, pir-hoca, çocukları için beş vakit namazda dua etmek;

Beşinci bölüm: Tarikat müstehapları:

1. Misafire iyi davranmak,
2. Misafire yemek ikram etmek,
3. Misafiri ganimet bilmek,
4. Misafiri hoşnutlukla gözetmek, uğurlamak,
5. Misafirin ihtiyacını gidermek,
6. Müminlere hizmette kusur etmemek;

Altıncı bölüm: Tarikat adabı:

1. Pir hizmetinde adapla diz üstünde oturmak;
2. Kendisini herkesten alçak bilmek;
3. (Pir) hizmetinde (ondan) önce konuşmamak;
4. Büyükler hizmetinde başkalarla konuşarak meşgul olmamak;
5. Pirin izni olmadan konuşmamak;
6. Pir, hoca gibilerin saygısını can u gönülle yerine getirmek, onların izniyle iş yapmak, onların hizmetini anne baba hizmetinden önceye koymak.

Nazm:

Zinhar mekün be tavrı hud tedbirat,

Kari ki neda dest icazet-ı pir-et (Risale-i Sultan, 313 a).

Anlamı: Bir işte pirin izni olmazsa, kendince tedbir alarak zinhar kendi başına işe kalkışma

Hoca Ahmed Yesevi risalesi ve “Cevahir ul-ebrar” arasında tarikat adabı hususunda cüzi fark var, Hazini eserinde 6.bölümün 6.kısımında şeyhin velilik sırrı ve keramet rümüzlerini gerçek inançla muhafaza etmek adabı olarak belirtilmiş ise, Ahmed Yesevi risalesinde hocalara gönülden saygı göstermek, onların izniyle iş yapmak, onlara hizmeti anne babadan önceye almak tavsiye edilmiştir.

Bilindiği üzere tasavvufta sâliklerden bazı kurallar talep edilmektedir. Mesela, Hazini'nin Hoca Ahmed Yesevi'den nakl ettiğine göre muhakkikler ve mudakkikler nezdinde bu kırk dört mütebere makamı esas edinen tâlip ve sâlikler gayretle aşağıdaki sekiz makama ulaşmak için çaba göstermeleri gerekir.

1. Tövbekârlar makamı: Riyazet ve Mücahede...
2. Âlimler makamı: Tevazu, Tazarru, Teveccuh ve beş hazaratı talep etmek (Uludağ, 1996:232).
3. Zahidler makamı: Rikkat, Dikkat, Muhabbet ve Şefkat.
4. Sabirler makamı: Tehemmül, Derin mülâhaza ve Tevekkül.
5. Raziler makamı: Memnunluk, İrtibat ve (halkla) celvet.
6. Şakirler makamı: Tevhid, Temcid ve Tahmid.
7. Muhibler makamı: devamlı İrade, Evrad, Ezkar ve İstiğfarla meşğul olmak.
8. Arifler makamı: gündüzleri saim, geceleri kaim ve daimi murakabe mertebesi (Hazinî, 57a-b).

Ahmed Yesevi risalesinde Pir-i Türkistan şöyle demektedir: Şeyhe iradet etmenin şartı şu ki, şeyh 44 makamdan haberdar olması gerek. Eğer bunlardan haberi yoksa dervişliğin 22 makamını bilmesi lazım. Eğer bunlardan da vakıf değilse dervişliğin şu sekiz makamından âgâh olması zaruridir. Bu 8 makamdan 8 harf oluşur: Elif, Be, Te, Sin, Sad, Fe, Kaf, Ra. Bil ki:

1. Elif–doğruluktur. Derviş elif gibi dos-doğru olacaktır;
2. Be–beşaretli (müjdeci) olacak;
3. Te–terk-i dünya edecek;
4. Se – seyr-ı sulûkte olacak;
5. Sad – sabırlı olacak;
6. Fe – Fake (muhtaç) olacak;
7. Kaf – kanaatkar olacak;
8. Ra – derviş devamlı riyazet içinde olacak” (Risale-i Sultan, 313 b).

Malumunuz, “Fakri fahri” hadis-ı şerifinden yola çıkan mutasavvıflar Fakr makamını tasavvufun esası diye bilmişlerdir. Şihabuddin Sühreverdi’nin “Fakr tasavvufi mertebelere erişme yoludur” (Sühreverdi, 1993: 67) sözü de bunu tasdik etmektedir. Zira, fakrın kendine has bir takım zorlukları var, Hazini eserinde bunları Ahmed Yesevi dilinden şöyle beyan etmiştir: “Fakr yolculuğunda batın alemi ve gayb diyarına ait 6 yol olup, 18.000 alem bu altı yolun başında hayran ve muztardır. Sâlikler bu yollardan geçmeleri şarttır. Salik batın alemi ve

gayb diyarında 360 deryanın dalgası ve yağmurlara uğrar. 44 berzah ve perdeler aşılır. Her berzah ve perde altından ve zühüründen 44 yol çıkar... Fakr u fena çölünün bu menzillerinden kılavuzsuz asla geçilmez”. (Hazinî, 59 a-b).

Ahmed Yesevi risalesi düzen yönünden “Fakr-name”yi hatırlatır. Çünkü “Fakr-name”deki fakrın 6 adabı Ahmed Yesevi risalesindeki altıncı bölüm adablarına çok benzer: “Ey derviş, fakrın 6 adabı vardır:

1. İyi-kötü sözlere sukut etmek,
2. Pir önünde hamuş (sâkin) durmak,
3. Pirin icazeti olmadan konuşmamak,
4. İnsanlarla kavga etmemek,
5. Gerçek âlime hizmet etmek,
6. Nefsini terbiye edip heva-hevesini terk eylemek.

Fakr’dın daha da pâk şey yoktur!” (Yesevî, 1992:17).

Demek, Ahmed Yesevi’ye göre fakr mertebesi makam-ı âlâ olup, herkes ona erişemez. Zira, bu makam uzun yıllar sürülen riyazet ve müchade ile erişilecek yüksek bir makamdır. Bu mukayeselerden de belli oluyor ki, Ahmed Yesevi risalesi hacmen küçük olmasına rağmen Yesevilik araştırmalarında önemli yere sahiptir. Çünkü:

1. Risalenin bir takım meşhur tasavvufi eserlerle beraber bir ciltte yer almasını eserin bir fazileti diyebiliriz, çünkü Ahmed Yesevi risalesini bu eserlerle bağlayan hususlar var. Mesela, onlarda Ahmed Yesevi’nin mübarek ismiyle beraber Hoca Yusuf Hemedanî, Abdullah Berrakî, Hasan Endakî, Hoca Abdulhalik Gicduvanî, Necmeddin-ı Kübra, Hakim Senayi gibi mutasavıflar hem de Arslan Bab, Mansur Ata, Hakim Ata Süleyman Bakırgan, Zengi Ata, Uzun Hasan Ata, İshak Hoca, Alim Şeyh gibi birçok Yesevi mutasavıfları Hoca Ahmed Yesevi’le ilgili olarak anılmıştır.
2. Ahmed Yesevi risalesinin Farsçada kaleme alındığı o dönemde Yesevilğin Fars dilli ülkelerde de tanındığını göstermektedir.
3. Aynı zamanda risaledeki görüşler “Divan-ı Hikmet”teki dörtlüklerin mana-mahiyetini bilmemiz için de yardımcı olacaktır. Zira, Yesevilğe dair kaynaklardan haberdar olmadan, Divan-ı Hikmet’teki hikmetlerin mazmununu anlamak zordur.

Hasılı, tarikat-name türündeki bu gibi eserler hacım olarak kısa olsa da, anlamı, tasavvufa dair malumatı, irfanî ve edebi terim ve değimlere sahip olduğu, mutasavvıfların fikir ve görüşleri, sâliklere güzel nasihatlerin içermesi bakımından tasavvuf araştırmaları ve eğitim alanlarında büyük önem taşımaktadır. Bu gibi eserler tarikatların toplumdaki manevi, sosyal, kültürel fonksiyonu, şeyh ve mürid münasebetleri, tasavvufun fikri boyutunu yansıtmayı, mutasavvıfların Kuran-ı kerim ve Hadis-ı şeriflerle irtibatı, menkibeler, selefler mirasını takip etme gibi yönlerden değere haizdir. Bu eserin bulunması Yesevilik çalışmalarında yeni kaynakların araştırılmasına devam etmek gerektiğini, yine başka eserlerin bulunabileceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Âlim Şeyh. Lemehat min nefehati'l kuds. Özbekistan İlimler Akademisi Birunî Şarkiyyat Enstitüsü kütüphanesi, nr: 495.
- Anonim. Risâle-i Sultân Hoca Ahmed-ı Yesevî. Özbekistan Birunî Şark Yazmaları Merkezi, nr: 3808
- Hazînî. Cevâhiru'l-ibrâr min emvacı'l bihâr, İstanbul Üniversitesi ktp., TY, nr 3893.
- Siğnâkî, Hüsameddin. Risale der tercüme-i Ahmed-ı Yesevî. Özbekistan İlimler Akademisi Birunî Şarkiyyat Enstitüsü kütüphanesi, nr: 11084
- Suhreverdi, Ş. (1993). *Avarif'ul Maarif. Tasavvufun Esasları* (Haz. H. Kamil Yılmaz, İrfan Gündüz), İstanbul: Erkam yayınları.
- Uludağ, S. (1996). *Tasavvuf terimleri sözlüğü*. İstanbul: Marifet yayınları.
- Yesevî, A. (1992). *Divan-ı Hikmet* (Haz. R. Abduşükürov). Taşkent: "Gafur Gulam Edebiyat ve Sanat yayınevi".
- Yesevî, A. (2012). *Risale der adab-ı tarikat* (Çeviren: S.Mollakanaatoğlu). Almatı: "Eziret Sultan" Memlekettik Tarihi-Medeni Korik Muracayı